HARBIY VATANPARVARLIK TARBIYASINING YOSHLAR MA’NAVIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDAGI O‘RNI

Pulatov Baxodir Abduraupovich
Falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Farg‘ona davlat universiteti Harbiy ta’lim fakulteti
Maxsus tayyorgarlik sikli boshlig‘i rezervdagi podpolkovnik
Saparbayev Umrbek O‘tkirbek o‘g‘li
Farg‘ona davlat universiteti harbiy ta’lim fakulteti 2-bosqich talabasi.
bohodirpulatov248@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-7144-7975

Annotatsiya:*Ushbu maqolada harbiy vatanparvarlik tarbiyasining mazmun-mohiyati, uning yosh avlod ma’naviy dunyoqarashini shakllantirishdagi ahamiyati hamda mamlakat mudofaa salohiyatini mustahkamlashdagi o‘rni tahlil qilinadi. Yoshlarni Vatanga sadoqat, milliy g‘urur, jasorat, fidoyilik va fuqarolik mas’uliyati ruhida tarbiyalashning zamonaviy usullari, ta’lim muassasalari va harbiy jamoalarning vazifalari yoritiladi.*

Kalit so‘zlar*: Harbiy vatanparvarlik, yoshlar tarbiyasi, Vatan himoyasi, milliy g‘urur, harbiy xizmat, ma’naviyat, fuqarolik mas’uliyati, Qurolli Kuchlar, milliy xavfsizlik.*

Bugungi globallashuv va xalqaro munosabatlar murakkablashib borayotgan davrda har bir davlatning mustaqilligi, suvereniteti va hududiy yaxlitligini ta’minlash muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda mamlakatning harbiy salohiyati bilan bir qatorda, fuqarolarning vatanparvarlik tuyg‘usi, ma’naviy yetukligi va Vatan taqdiriga daxldorlik hissi ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Harbiy vatanparvarlik – shaxsning o‘z Vataniga bo‘lgan chuqur muhabbati, uning mustaqilligi va xavfsizligini himoya qilishga tayyorligi, milliy qadriyatlar hamda tarixiy merosga hurmat bilan munosabatda bo‘lishini ifodalovchi muhim ma’naviy-axloqiy fazilatdir. Yosh avlodni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash nafaqat harbiy xizmatga tayyorlash, balki ularda mustahkam fuqarolik pozitsiyasi, ijtimoiy faollik, mas’uliyat va milliy o‘zlikni anglash tuyg‘ularini shakllantirishga xizmat qiladi.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi jamiyatning ma’naviy barqarorligini ta’minlash, yosh avlodda Vatanga sadoqat va uning taqdiri uchun mas’uliyat hissini shakllantirishning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Vatanparvarlik faqat Vatanni sevish yoki u bilan faxrlanish bilangina cheklanmaydi. U, eng avvalo, Vatan ravnaqi uchun mehnat qilish, davlat qonunlariga hurmat bilan munosabatda bo‘lish, xalq manfaatlarini himoya qilish va zarur vaziyatlarda mamlakat mudofaasiga hissa qo‘shishga tayyor turishni anglatadi.

O‘zbekiston tarixiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, ajdodlarimizning Vatan ozodligi va xalq mustaqilligi yo‘lida ko‘rsatgan jasoratlari yosh avlod uchun muhim tarbiya maktabi bo‘lib xizmat qiladi. Xususan, Jaloliddin Manguberdi, Amir Temur va boshqa tarixiy shaxslarning hayoti hamda faoliyati mardlik, jasorat, sadoqat va qat’iyatlilikning yorqin

namunasidir. Ularning tarixiy merosini o‘rganish orqali yoshlarda milliy g‘urur, tarixiy xotira va Vatan taqdiriga daxldorlik tuyg‘ularini rivojlantirish mumkin.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasining muhim jihati shundaki, u yoshlarning nafaqat ma’naviy, balki jismoniy va ruhiy tayyorgarligini ham rivojlantirishga xizmat qiladi. Harbiy xizmat jarayonida shakllanadigan intizom, jamoaviylik, mas’uliyat, chidamlilik va qat’iyatlilik kabi fazilatlar insonning kundalik hayotida ham muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Bu borada ta’lim muassasalari, mahallalar, oilalar va harbiy tuzilmalar o‘rtasidagi hamkorlik muhim o‘rin tutadi. Oliy ta’lim muassasalarida harbiy vatanparvarlik tarbiyasini samarali tashkil etish alohida ahamiyatga ega, chunki bu davr yoshlarning dunyoqarashi, fuqarolik pozitsiyasi va kasbiy mas’uliyati shakllanadigan muhim bosqichdir.

Harbiy ta’lim yo‘nalishlarida tahsil olayotgan talabalar uchun ushbu tarbiya yanada muhimdir. Bo‘lajak ofitser va harbiy mutaxassislar nafaqat o‘z kasbining bilimdon mutaxassisi, balki yuksak ma’naviyatli, mustahkam irodali, Vatanga sadoqatli va shaxsiy namunasi bilan boshqalarga ibrat bo‘la oladigan insonlar bo‘lib shakllanishi zarur.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasini samarali tashkil etishda quyidagi yo‘nalishlarga alohida e’tibor qaratish maqsadga muvofiq:

1. Tarixiy xotirani shakllantirish – yoshlarni milliy tarix, buyuk ajdodlar merosi va Vatan himoyasi yo‘lida ko‘rsatilgan jasorat namunalari bilan tanishtirish.

2. Ma’naviy-axloqiy tarbiya – yoshlarda halollik, sadoqat, fidoyilik, mas’uliyat va insonparvarlik fazilatlarini rivojlantirish.

3. Jismoniy va ruhiy tayyorgarlik - sport mashg‘ulotlari, harbiy-amaliy musobaqalar va jismoniy tayyorgarlik tadbirlari orqali chidamlilik va irodani mustahkamlash.

4. Harbiy bilim va ko‘nikmalarni rivojlantirish - yoshlarning harbiy xizmat, mamlakat mudofaa tizimi va fuqarolik burchi haqidagi bilimlarini kengaytirish.

5. Axborot va mafkuraviy immunitetni shakllantirish - yoshlarni axborot xurujlari va yolg‘on ma’lumotlarni tanqidiy baholashga o‘rgatish.

Harbiy qismlarga tashriflar, faxriylar bilan uchrashuvlar, harbiy muzeylarga sayohatlar, sport musobaqalari va ma’naviy-ma’rifiy tadbirlar yoshlarning harbiy sohaga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Zamonaviy sharoitda raqamli ta’lim vositalari, multimedia materiallari, interaktiv mashg‘ulotlar va tarixiy hujjatlardan foydalanish ham tarbiyaviy tadbirlar samaradorligini oshirishi mumkin.

Bunda asosiy e’tibor yoshlarning faqat nazariy bilimlarni egallashiga emas, balki ushbu bilimlarni kundalik hayotda qo‘llay olishiga, mustaqil fikrlashiga va jamiyat oldidagi mas’uliyatini anglashiga qaratilishi lozim.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasini tashkil etish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ba’zi yoshlarning harbiy xizmatga bo‘lgan qiziqishining yetarli emasligi, tarixiy bilimlarning yuzaki o‘zlashtirilishi va ma’naviy-ma’rifiy tadbirlarning bir xil shaklda tashkil etilishi ushbu yo‘nalish samaradorligiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun ta’lim muassasalarida amaliy mashg‘ulotlar sonini ko‘paytirish, harbiy xizmatchilar va faxriylar bilan muntazam uchrashuvlar tashkil etish, harbiy-sport musobaqalari va intellektual bellashuvlarni rivojlantirish, harbiy tarixga oid elektron ta’lim resurslarini yaratish hamda oila, mahalla va ta’lim muassasalari hamkorligini kuchaytirish maqsadga muvofiq.

Xulosa qilib aytganda, harbiy vatanparvarlik tarbiyasi mamlakatning ma’naviy va mudofaa salohiyatini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lgan uzluksiz tarbiyaviy jarayondir. Yosh avlodni Vatanga sadoqat, milliy g‘urur, jasorat va fidoyilik ruhida tarbiyalash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda oila, ta’lim muassasalari, mahalla va harbiy jamoalarning hamkorligi muhim natijalarga erishish imkonini beradi.

Harbiy vatanparvarlikni shakllantirish faqat harbiy xizmatga tayyorlash bilan cheklanmasligi, balki yoshlarni bilimli, ma’naviy yetuk, jismonan sog‘lom va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo‘shadigan shaxslar etib tarbiyalashni ham qamrab olishi lozim. Har bir yoshning qalbida Vatanga muhabbat, uning tinchligi va ravnaqi uchun daxldorlik hissini shakllantirish kelajak avlod oldidagi muhim vazifadir.

Vatan himoyasi – sharafli burch, Vatanga sadoqat esa insonning eng yuksak ma’naviy fazilatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining 2001-yil 11-maydagi 211-II-son “Mudofaa to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining 2002-yil 12-dekabrdagi 436-II-son “Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 23-fevraldagi 140-son qarori bilan tasdiqlangan “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasi”.
5. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
6. O‘zbekiston tarixi. Oliy ta’lim muassasalari uchun darslik.
7. Harbiy pedagogika va harbiy psixologiya bo‘yicha o‘quv-uslubiy adabiyotlar.
8. Pulatov B.A. “Yoşlar tafakkurida harbiy qahramonlik idealini şakllantirişning ijtimoiy-falsafiy jihatlari” nomli dissertatsiya.